

İLLER BANKASI ve JEOLOJİ MÜHENDİSLİĞİ

Teoman ÜN ÜSAN
İller Bankası Genel Müdürü

İller Bankası'nda gerçekleştirilen Jeoloji Mühendisliği hizmetlerini ve önemini yeterince açıklayabilmek için önce, yarıncı bir kuruluş olan İller Bankası ve yatırım alanlarına ana hatlarıyla da olsa kısaca değinmek gerekecektir.

1933 yılında kurulmuş olan İller Bankası, Teknik üe Bankacılığı birleştiren niteliğiyle dünyada başka bir örneği olmayan, ancak ilgili her yabancıya yakın ilgisini çeken, kendine özgü kurallarla çalışan bir Yerel Yönetimler Bankası'dır.

Gelişmiş birçok Batı ülkesinde bile, İller Bankası gibi, Yerel Yönetimlerle ilgili çeşitli yatırım alanlarında hizmet üreten merkezi bir birimin bulunmamasının doğurduğu sorunlar tartışılmaktadır.

Ülkemizde ise 30lu yıllardan bu yana İller Bankası, Yerel Yönetimlerimiz adına, İçmesuyu, Kanalizasyon, Harita, İmar Planı ve Yapı sektörlerinde gerçekleştirdiği hizmetlerle, giderek yetkinleşmiş ve hizmet alanlarında uzman bir kuruluş haline gelmiştir.

Bu arada, ülkemizde yaşanan hızlı kentleşme ve sanayileşme olgularına bağlı olarak, Bankamız yatırımları da giderek artan yoğunlukta bir seyir izlemiştir. 1987 yılı örnek alınır, bu yılın yatırım programı kapsamında yürütülen iş sayısı 1774'tür. Tüm sektörlerde yapılan bu yatırımlar için harcanan ödenek ise 283 milyar TL dolayındadır, 1988'deki yatırımlarımız ise 358 milyar TL'dir.

Ülkemizdeki belediye sayısının 1820 olduğu düşünülürse, toplam belediyelerimizin % 84*ünde çalışmaların yürütüldüğü anlaşılacaktır.

Bu oran, İller Bankası'nca gerçekleştirilmekte olan yatırımla™, ülkemiz düzeyindeki yaygınlığına işaret eden çarpıcı bir göstergedir. Ülkemiz düzeyinde son derece yaygınlaşan Bankamız yatırımlarının gerçekleştirilmesinde, Jeoloji Mühendisliği hizmetlerinin önemli bir yeri olduğuna hiç kuşku yoktur.

Jeoloji Mühendisliğinin, ülkemiz genelinde diğer yatırımcı kuruluşlarda ürettiği hizmetler arasında önemli yeri olan, yüzey ve yeraltı suyu potansiyelimizin aranması, bulunması, değerlendirilmesi konuları, Bankamızdaki jeolojik çalışmaların ağırlığını oluşturur.

Ülkemizde yaşanmakta olan hızlı nüfus artışının sonucu olarak, kent ve kasabaların İçme suyuna ihtiyaçları da çoğalmış, bu durum, kaynaklara dayalı çözümlerin yetersiz kalmasına yolaçmış, ağırlıklı olarak yeraltı suyu potansiyelimizden yararlanılmasını zorlamıştır.

Öte yandan, büyük kentlerimizin içmesuyu gereksinmelerinin çarpıcı artışlar göstermesi, bu kentlerimizin içmesuyu sorunlarının yüzeysuyu potansiyelimizin artırılması yoluyla çözümlenmesini gündeme getirmiştir.

Kent ve kasabaların içmesuyu sorunlarına çözüm getirilmesinde zorunlu temel çalışmalar, Jeoloji Mühendislerimizce gerçekleştirilmektedir. Bu çalışmalar ağırlıklı olarak, arazide gerçekleştirilen jeolojik, hidrojeolojik etütler ve bu etütlere dayalı yeraltı suyu derin kuyu sondajları yapılmasını kapsamaktadır. Bu çalışmalarda jeofizik yöntemlerden de yararlanılır hale gelmesini bir aşama olarak değerlendirmek gerekmektedir,

Gerçekleştirilen bu çalışmalardan elde edilen sonuçların değerlendirilmesi jeolojik hizmetlerin başka bir yönünü göstermektedir. Yeraltı suyu derin kuyulardaki pompa deneylerinden sağlanan verilerin, kuyu hidroliği esaslarına* ilgili alanın jeolojisi ve beslenme koşullarına göre değerlendirilmesiyle, derin kuyulardan çeldilebilecek işletme debileri belirlenmektedir.

Ayrıca» gerek yeni yerleşim alanlarının seçiminde ve gerekse varolan yerleşim birimlerinin gelişme alanlarının belirlenmesinde, doğal çevrenin jeolojik özelliklerinin bilinmesi ve bu özelliklerin planlama ilkeleriyle bütünleştirilmesinin sağlıklı kentleşme açısından taşıdığı önemi biliyoruz. Bu önemin, ülkemizin başta depremler olmak üzere diğer doğal afetlere karşı olan duyarlılığından kaynaklandığı da açıktır.

Bu nedenlerle, Bankamız İmar Planlama Dairesi Başkanlığında, İmar planlarına esas jeolojik etütlerin yapılmasına büyük önem verilmekte ve bu etütler jeoloji mühendislerimizce gerçekleştirilmektedir.

Bu etütler sayesinde» doğal çevrenin jeolojik özellikleri belirlenerek doğal yıkım ve afetlerden zarar görmeyecek yerleşim alanları ile varolan yerleşimlerin de gelişme alanlarının seçimi mümkün olmaktadır.

Harita Dairesi Başkanlığımızda ayrıca, kıyı-kenar çizgisinin belirlenmesi için zorunlu jeolojik etütler ağırlıklı bir yer tutar. Ülkemizin üç yanının denizlerle çevrili olduğu düşünülürse, sahil kent ve kasabalarımızın sağlıklı gelişmeleri yamsıra, sahiilerimizdeki gerek iç ve gerekse dış turizm potansiyeli açısından da kıyı-kenar çizgisinin özenle belirlenmesinin ve bu konudaki jeolojik çalışmaların taşıdığı önem kendiliğinden anlaşılır«

İller Bankası'nda Jeolojik çalışmalara 60'ın yılların başlarında geçilmiş olmakla birlikte, bu çalışmaların daha sonraki yıllardan günümüze kadar yoğunlaşarak çarpıcı bir gelişme kaydettiği gözlenmektedir.

Bugüne kadar Bankamızda, 4500 jeolojik-hidrojeolojik, 200 jeofizik etüt gerçekleştirilmiş, içmesuyu sağlanması amacıyla yapılan yeraltı suyu derin kuyusu sondajlarında katedilen toplam metraj 160.000 metreyi aşmıştır. .Bu durum, Bankamızda gerçekleştirilen jeolojik çalışmaların yoğunluğunun önemli göstergesi olmaktadır.

Bu yoğunluğun doğrudan yansıdığı Bankamız yatırımları, ağırlıklı İçmesuyu, Harita ve İmar Planlama sektörlerinde gerçekleştirilmektedir. 1987 yılı örnek alınırca, bu üç sektörümüzde gerçekleştirilen yatırımların, tüm yatırımların içindeki payı %50'dir,

Bu durum, jeoloji mühendisliğinin, ilk adımlarını attığı bu sektörlerdeki hizmetleriyle, Bankamızın tüm yatırımları içindeki yerini çarpıcı biçimde göstermektedir,

Bu nedenlerle, Bankamız yatırımlarına temel olan jeoloji mühendisliği hizmetlerinin, Bankamız özelindeki verimlilik düzeyinin» yatırımlarımıza doğrudan yansıtacağı ve yansımakta olduğu bir gerçektir.

Bu gerçekten hareketle, Bankamızdaki Jeoloji Mühendisliği hizmetlerinin yoğunluk ve öneminin gerektirdiği düzeyde, gerek merkez ve gerekse Bölge kuruluşlarımızda organize olmaları konusuna da büyük önem veriyoruz.

Bu çerçevede, hizmet yoğunluğunun gereği olarak, Merkez ve Bölge Müdürlüklerimizdeki jeoloji mühendisi sayımızı, yakın bir geçmişte hızla arttırarak, toplam 100'e ulaştırmış bulunuyoruz.

Kentleşme ve sanayileşmenin yarattığı sorunlara. İller Bankası özelinde daha sağlıklı çözümler üretilmesine önemli katkıları olan jeoloji mühendisliği hizmetlerinin, daha verimli olmasını sağlayacak çabalarımızı sürdüreceğimizi belirtmek isterim.

Sonuç olarak, jeoloji mühendislerimiz, meslek künulaşan aracılığıyla düzenledikleri bilimsel ve teknik etkinlikler arasında Önemli yeri olan, gelenekselleşen "42, /Türkiye Jeoloji Kurultayına içten başarı dileklerimi iletiyorum.

Saygılarımla...